

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui
Viktorui Pranckiečiui
El. paštas priim@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Seimo
Antikorupcijos komisijos pirmininkui
Vitalijui Gailiui
El. p. priim@lrs.lt

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL SEIMO STATUTO 135 IR 155 STRAIPSNIŲ

2018 m. gegužės d. Nr. 4-01-

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis ir atsižvelgdami į:

- 1) Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos 2018 m. kovo 9 d. rašte Nr. S-2018-3567 išdėstytą prašymą,
 - 2) Valstybės kontrolės 2018 m. kovo 16 d. valstybinio audito ataskaitą Nr. VA-2018-P-40-6-2¹ (toliau – Valstybinio audito ataskaita),
 - 3) Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos 7 punkto nuostatas, jog teisėkūros procese yra didelė korupcijos pasireiškimo galimybė ir 14.1 punkto nuostatas šioje srityje,
 - 4) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją², kurioje konstatuota, kad įstatymų projektui turi būti taikomi aukščiausi aiškumo ir skaidrumo reikalavimai,
 - 5) visuomenės informavimo priemonėse viešai prieinamą informaciją³,
- atlikome Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 (toliau – Seimo statutas) 135 ir 155 straipsnių antikorupcinį vertinimą.

Atlikę antikorupcinį vertinimą ir siekdami labiau skaidresnio įstatymų projektų rengimo, pateikimo ir priėmimo proceso, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Seimo statuto 135 straipsnio 3 dalis nustato, kad kartu su Seimui teikiamu įstatymo projektu pateikiamas aiškinamasis raštas, kurio turiniui nustatomi reikalavimai. To paties straipsnio

¹ Prieiga internete: <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3789>.

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2016 m. liepos 8 d. nutarimas Nr. KT22-N11/2016.

³ Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4463&p_k=1&p_d=160773,
https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=23311.

4 dalies 1 punktas nustato, kad įstatymo ir kito Seimo priimamo norminio teisės akto projekto (toliau – įstatymo projektas) iniciatoriai prideda prie įstatymo projekto teikiamo įstatymo projekto lyginamąjį variantą, kuriame atspindėta projektu siūlomų pakeitimų esmė, *išskyrus atvejus, kai projektu teikiama įstatymo ir kito Seimo priimamo norminio teisės akto nauja redakcija*. To paties straipsnio 6 dalis nustato, kad šio statuto V dalies reikalavimai, *išskyrus reikalavimą teikti aiškinamąjį raštą*, taikomi visiems įstatymų projektams, išskyrus specialius šiame statute numatytus atvejus.

Šios nuostatos svarstytinios keliais aspektais:

Siekiant suprasti įstatymo projekte numatomus teisinio reglamentavimo pakeitimus būtina susipažinti su įstatymo projekto aiškinamuoju raštu, lydraščiu ir kitais dokumentais, įvertinti įstatymo projektu numatomo teisinio reglamentavimo tikslingumą, identifikuoti juose nurodytą ir objektyvią problematiką (ar teisinio reglamentavimo pakeitimai yra aktualūs, įstatymą tiesiogiai taikantys subjektai, įstatymo projekto rengėjai). Išnagrinėjus Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje užregistruotus įstatymų projektus, pastebėjome, kad:

1.1. Paprastai registruojant antrą arba kitas įstatymo projekto versijas nėra pateikiamas patikslintas įstatymo projekto aiškinamasis raštas, nors pats įstatymo projektas atskirais atvejais būna pakeistas iš esmės.

1.2. Atskirais atvejais pasitaiko, kad įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyti tikslai (ar jų dalis) iš dalies ar iš esmės neatitinka teisinio reglamentavimo pakeitimų. Arba atvirkščiai – numatomi konkretūs tikslai, o teisiniai pakeitimai savo turiniu apima žymiai platesnius teisinio reglamentavimo pokyčio padarinius ir dalis pakeitimų yra neargumentuoti. Kartais akivaizdžiai matyti, kad tam tikrų nuostatų išbraukimas arba papildymas sudarytų teisinio neapibrėžtumo situacijas (t. y. būtų neaišku, kaip turėtų būti įgyvendinamos tam tikros teisės akto nuostatos) arba sukurtų iš esmės naują (galimai neprognozuojamą) teisinį reglamentavimą.

Dėl paminėto teisinio reguliavimo neišsamumo atskirais atvejais visuomenei gali būti sudėtinga tinkamai įvertinti, kokie pakeitimai ir jiems teikiami argumentai išliko galutiniuose Lietuvos Respublikos Seime registruotuose įstatymų projektuose, o tai mažina teisėkūros proceso skaidrumą.

Įstatymo projekto aiškinamojo rašto nebuvimas ar jo neišsamumas gali leisti „paslėpti“ tam tikrus įstatymo projekto ydingumus.

Manome, kad registruojant įstatymų projektus (naujas versijas) turėtų būti viešai pateikiamas ir atnaujintas jo aiškinamasis raštas, todėl siekdami teisinio reguliavimo aiškumo ir skaidrumo, siūlome nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį pasikeitus įstatymų projektui būtų pakeičiamas ir jo aiškinamasis raštas, plačiau paaiškinant aktualios įstatymo projekto versijos siūlomas teisinio reguliavimo nuostatas.

2. Seimo statuto 155 straipsnio 3–5 dalys nustato, kad priėmimo metu svarstomos tik tos pataisos, papildymai ir išbraukimai, kuriuos, Seimo posėdžio metu posėdžio pirmininkui paskelbus, paremia ne mažiau kaip 1/5 Seimo narių. Visas siūlomas įstatymo projekto pataisas, papildymus ir išbraukimus įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turintys asmenys turi įteikti Seimo posėdžių sekretoriatui ne vėliau kaip prieš 48 valandas iki posėdžio darbotvarkėje numatyto laiko pradėti įstatymo priėmimo procedūrą. Seimo posėdžių sekretoriatas užregistruoja pataisas, papildymus ir išbraukimus ir juos paskelbia Seimo interneto svetainėje. Iki įstatymo projekto priėmimo

pagrindinis komitetas turi būti įvertinęs gautas pataisas, papildymus, išbraukimus ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadas dėl įstatymo projekto. Jeigu šio straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka yra gauta naujų pataisų, papildymų ir išbraukimų, kurių pagrindinis komitetas iki tol nebuvo svarstęs, daroma ne trumpesnė kaip 24 valandų projekto priėmimo pertrauka, per kurią pagrindiniame komitete turi būti apsvarstyti šie pasiūlymai.

Atsižvelgdami į tai, kad pataisų, papildymų ir išbraukimų pateikimas galimas likus trumpam laikui (48 val.) iki įstatymo priėmimo procedūros pradžios, siūlome tikslinti Seimo statuto 155 straipsnio 4 dalies nuostatą ir nurodyti, kad minėtos pataisos, papildymai ir išbraukimai užregistruojami ir paskelbiami viešai nedelsiant, nustatant konkretų maksimalų terminą. Pavyzdžiui, per vieną valandą.

3. Seimo statuto 24 skirsnis nustato įstatymo projekto svarstymą skubos ir ypatingos skubos tvarka, kurios metu per itin trumpus terminus priimami įstatymų projektai. Nagrinėjant įstatymų projektų svarstymo statistinius duomenis⁴, pastebėtina, kad beveik pusė visų įstatymų projektų priimami skubos ir ypatingos skubos tvarka. Tai mažina įstatymų projektų priėmimo proceso skaidrumą ir galimybę visuomenei ar žiniasklaidai pateikti savo pastabas ir pasiūlymus. Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė (toliau – GRECO) vertindama Lietuvos įstatymų leidybos proceso skaidrumą (Ketvirtame vertinimo etape ataskaitoje Lietuvai) nurodė, kad pernelyg dažnas skubos procedūrų taikymas gali pakenkti įstatymų projektų priėmimo proceso etapų viešumui ir sumažinti viso proceso skaidrumą⁵. Pastebėtina ir tai, kad Seimo svetainėje nėra skelbiami įstatymų projektų, priimtų skubos ir ypatingos skubos tvarka, duomenys.

Atsižvelgdami į GRECO siūlymus peržiūrėti skubos procedūrų taikymo tvarką ir siekdami užtikrinti viešą bei skaidrų įstatymų leidybos procesą, siūlome nustatyti kriterijus ar atvejus, kuriais remiantis įstatymų projektai būtų priimami skubos ir ypatingos skubos tvarka bei viešinti kiek ir kokie įstatymų projektai, priimti skubos ir ypatingos skubos tvarka.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, taip pat į tai, kad įstatymų normomis reguliuojami svarbiausi visuomenės gyvenimo klausimai, siekdami labiau skaidresnio įstatymų priėmimo proceso, siūlome apsvarstyti pateiktas pastabas ir, jei pritartumėte mūsų nuomonei, inicijuoti Seimo statuto minėtų straipsnių pakeitimus.

Pagarbiai

Direktorius
Bartkus

Žydrūnas

Edvinas Chorostinas, tel. (8 706) 62 743, el. p. edvinas.chorostinas@stt.lt

⁴ Per 2004–2008 m. Seimo kadenciją iš 1177 įstatymų 258 įstatymai (21,92%) buvo priimti skubos tvarka; per 2008–2012 m. Seimo kadenciją – atitinkamai 935 (52,23%) iš 1790 buvo priimti skubos tvarka; per 2012–2016 m. Seimo kadenciją iš 2105 įstatymų 768 įstatymai buvo priimti ypatingos skubos ir 172 – skubos tvarka (viso sudaro 44,66%). Duomenys paimti iš Valstybinio audito ataskaitos 27 psl.

⁵ Prieiga internete:

[https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Eval%20IV/GrecoEval4\(2014\)5_Lithuania_LT.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Eval%20IV/GrecoEval4(2014)5_Lithuania_LT.pdf).